

Ψηφιακός χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός

Του Ελευθέριου Κ. Νικολάου

Διπλωματούχου Μηχανικού Παραγωγής και Διοίκησης, MBA,
Γενικού Διευθυντή του Ινστιτούτου Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού

Ο Ψηφιακός Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός (Digital Financial Literacy - DFL), σε άμεση παράλληλη σύνδεση με τον Χρηματοοικονομικό Αλφαριθμητισμό (Financial Literacy - FL), αποτελεί ένα αυξανόμενης σημασίας πεδίο απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων για τους πολίτες στην ψηφιακή εποχή, στην οποία τα διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα και οι σχετικές υπηρεσίες ψηφιοποιούνται και προσφέρονται ηλεκτρονικά, αποτελώντας μέρος του αναδυόμενου τομέα της Χρηματοοικονομικής Τεχνολογίας (Financial Technology - FinTech).

Η εξέλιξη των Ψηφιακών Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών (Digital Financial Services - DFS), η οποία μπορεί να αποδοθεί στη σχεδόν καθολική υιοθέτηση και χρήση των τεχνολογιών κινητής τηλεφωνίας, σε συνδυασμό με τις ραγδαία αυξανόμενες καινοτομίες στη χρηματοοικονομική τεχνολογία, τα διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα και τις νέες προσεγγίσεις στην παροχή υπηρεσιών, αντιπροσωπεύει μια ευκαιρία να προσεγγιστούν άτομα και επιχειρήσεις, ακόμα και εκείνα που προηγουμένως ήταν αποκλεισμένοι ή υπο-εξυπηρετούνταν, με εξατομικευμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

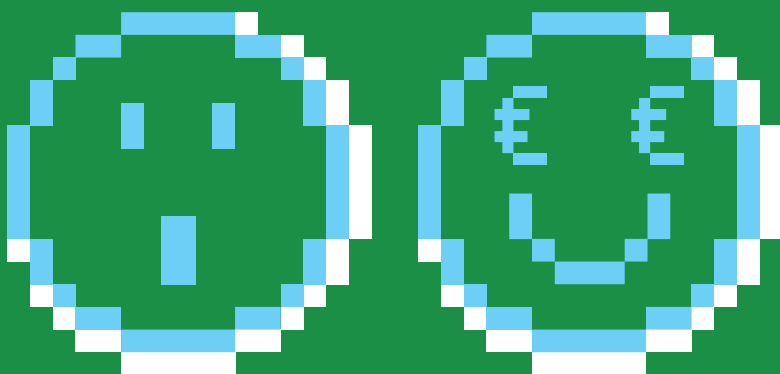
Ολοένα και περισσότεροι νέοι, μεγαλύτεροι αλλά και κάποιες φορές ασυνήθιστοι – μη τυπι-

κοί – πρωταγωνιστές εισέρχονται γρήγορα στον χώρο για να εξυπηρετήσουν τόσο ιδιώτες όσο και επιχειρήσεις, με νέα προϊόντα [συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής πίστωσης, των εικονικών νομισμάτων, των προϊόντων Buy Now, Pay Later (BNPL) κλπ] και καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα [όπως πχ εικονική τραπεζική, ανοιχτές διεπαφές προγραμματισμού εφαρμογών (APIs), εναλλακτικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας κ.ά.], δημιουργώντας κατά αυτό τον τρόπο νέα επίπεδα πολυπλοκότητας στο πεδίο των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Σε αυτό το πλαίσιο βέβαια, δημιουργούνται παράλληλα νέες ευκαιρίες για τους καταναλωτές χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, από την αύξηση της δυναμικής εμβέλειας και πρόσβασης στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, έως την προσφορά πιο βολικών και ταχύτερων συναλλαγών, καθώς και πιο κατάλληλα προσαρμοσμένων στις προσωπικές τους ανάγκες προϊόντων.

Ωστόσο, αυτή η τεχνολογική πρόοδος έχει και ένα τίμημα, οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις πρέπει να μάθουν γρήγορα και να προσαρμοστούν στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα και την ποικιλία των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, γεγονός που συνεπάγεται ότι θα πρέπει να αποκτήσουν τις γνώσεις και να αναπτύξουν τις συμπεριφορές και

“

Ο ψηφιακός χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός, σε συνδυασμό με τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό, αποτελεί ένα εξαιρετικά κρίσιμο πεδίο απόκτησης γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τους πολίτες όλων των ηλικιών και όλων των κοινωνικών υποβάθρων.

τις δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να κάνουν αποτελεσματική χρήση αυτών των προϊόντων και των υπηρεσιών.

Οι αυξανόμενοι κίνδυνοι για τους καταναλωτές, οι οποίοι σχετίζονται με τις ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, αποτελούν πλέον έναν αυξανόμενο σημαντικό προβληματισμό μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών, υπογραμμίζοντας περαιτέρω τις ευπάθειες των χρηστών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται ψηφιακά. Επιπλέον, υπάρχουν σοβαρές προκλήσεις από την πλευρά των καταναλωτών, όπως τα χαμηλά επίπεδα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού, η περιορισμένη επίγνωση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των σχετικών με αυτές κινδύνων, η κακή αντίληψη και η έλλειψη εμπιστοσύνης στις ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, η αντιληπτή πολυπλοκότητά τους, αλλά πολλές φορές και ο γενικός αναλφαριθμητισμός των καταναλωτών (χαμηλά επίπεδα αλφαριθμητισμού και αριθμητικών δεξιοτήτων). Η αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων από την πλευρά των καταναλωτών είναι ζωτικής σημασίας για την υιοθέτηση και την ασφαλή χρήση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για

την ενίσχυση του χρηματοοικονομικού και του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού τους, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των κατάλληλων πλαισίων για την προστασία τους.

Οι διαστάσεις του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού

Χαρακτηριστικό του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού είναι ότι αποτελεί μια πολυδιάστατη έννοια, όπως αντίστοιχα συμβαίνει και με τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό αλλά και τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό. Ενώ κατά τα προηγούμενα χρόνια έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για την περιγραφή των διαφόρων πτυχών του και την απόδοση ενός γενικού ορισμού, τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο σε μία σειρά κρατών, ακόμα και σήμερα δεν υπάρχει ένας τυποποιημένος, κοινά αποδεκτός ορισμός του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, οι Morgan et al. (2019)¹ προτείνουν τον ορισμό του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού βάσει τεσσάρων διακριτών διαστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης των ψηφιακών χρηματοοικονομικών προϊόντων

¹ Morgan, Peter J., Bihong Huang and Long Q. Trinh (2019), "The Need to Promote Digital Financial Literacy for the Digital Age", Policy Brief, T20 Japan Task Force 7: The Future of Work and Education for the Digital Age.

και υπηρεσιών, της επίγνωσης των ψηφιακών χρηματοοικονομικών κινδύνων, της γνώσης για την αποτελεσματική διαχείριση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών κινδύνων και της γνώσης των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των δυνατοτήτων άσκησης ενδίκων μέσων.

Η πρώτη διάσταση του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού είναι λοιπόν η γνώση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, η οποία αποτυπώνει ουσιαστικά τη βασική κατανόησή τους. Σε αυτό το πλαίσιο, τα άτομα θα πρέπει να γνωρίζουν την ύπαρξη μη παραδοσιακών χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχονται μέσω ψηφιακών διαύλων όπως το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα. Αυτές οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες εμπίπτουν γενικά σε τέσσερις μεγάλες διακριτές κατηγορίες, αν και κατά περίπτωση υπάρχουν αλληλεπικαλύψεις:

- Πληρωμές: Ηλεκτρονικό χρήμα, ψηφιακά πορτοφόλια κινητών τηλεφώνων, κρυπτοπεριουσιακά στοιχεία, υπηρεσίες εμβασμάτων κ.ά.
- Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων: Τραπεζικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, διαδικτυακοί χρηματιστές, ρομποτικοί σύμβουλοι, διαπραγμάτευση κρυπτοπεριουσιακών στοιχείων, εφαρμογές προσωπικής χρηματοοικονομικής, συναλλαγές μέσω κινητού τηλεφώνου κ.ά.
- Εναλλακτική χρηματοδότηση: Χρηματοδότηση από το πλήθος (crowdfunding), δανεισμός από το πλήθος [crowdlending ή peer-to-peer (P2P) lending] κ.ά.
- Άλλες: Ασφαλιστικές υπηρεσίες που προσφέρονται στο διαδίκτυο κ.ά.

Εκτός από τη γνώση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, τα άτομα θα πρέπει να μπορούν να συγκρίνουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε διαθέσιμης ψηφιακής χρηματοοικονομικής υπηρεσίας. Αυτές οι γνώσεις θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν τις βασικές λειτουργίες των διαφορετικών τύπων ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (για παράδειγμα τη διάκριση των προσφερόμενων υπηρεσιών είτε για προσωπικούς είτε για επαγγελματικούς σκοπούς).

Η δεύτερη διάσταση του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού είναι η επίγνωση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών κινδύνων. Τα άτομα και οι επιχειρήσεις πρέπει να κατανοήσουν τους πρόσθετους κινδύνους που μπορεί να διατρέχουν όταν χρησιμοποιούν ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι οποίοι καθώς εμφανίζουν μεγαλύτερη ποικιλία, είναι μερικές φορές πιο δύσκολο να εντοπιστούν από τους αντίστοιχους κινδύνους που σχετίζονται με τα παραδοσιακά χρηματοοικονομικά προϊόντα και τις υπηρεσίες. Οι χρήστες των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θα πρέπει να γνωρίζουν την ύπαρξη διαδικτυακών κινδύνων απάτης και απειλών κυβερνοασφάλειας. Υπάρχει μια πληθώρα πιθανών κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι χρήστες ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όπως:

- Phishing: Όταν ένας hacker προσποιείται ότι είναι εκπρόσωπος ενός οργανισμού ενδιαφέροντος για τον χρήστη, με σκοπό να τον κάνει να αποκαλύψει προσωπικά δεδομένα, όπως επί παραδείγματι ονόματα χρήστη ή κωδικούς πρόσβασης, μέσω email ή λογαριασμών του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- Pharming: Όταν ένας ιός ανακατευθύνει τον χρήστη σε μια ψευδή ιστοσελίδα, αναγκάζοντάς τον να αποκαλύψει προσωπικές πληροφορίες.
- Spyware: Όταν κακόβουλο λογισμικό εισάγεται στον υπολογιστή ή το κινητό τηλέφωνο του χρήστη και μεταδίδει

προσωπικά δεδομένα.

- SIM card swap: Όταν κάποιος έχοντας ήδη υποκλέψει τα απαραίτητα προσωπικά στοιχεία του χρήστη, παρουσιάζεται ως ο πραγματικός χρήστης ενός τηλεφωνικού αριθμού στην εταιρεία κινητής τηλεφωνίας και αποκτά μία νέα κάρτα SIM για τον αριθμό αυτό ή ζητά την ανακατεύθυνση των κλήσεων και των μηνυμάτων στην δική του κάρτα SIM, αποκτώντας κατά αυτό τον τρόπο πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα του χρήστη καθώς και στη δυνατότητα εκτέλεσης χρηματικών συναλλαγών εις βάρος του.

Οι χρήστες των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι το γενικότερο ψηφιακό τους αποτύπωμα, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που παρέχουν στους παρόχους των υπηρεσιών αυτών, μπορεί επίσης να αποτελέσει πηγή κινδύνων, ακόμα και αν αυτό δεν οδηγήσει άμεσα σε ζημία, όπως:

- Profiling: Οι χρήστες ενδέχεται να αποκλειστούν από την πρόσβαση σε ορισμένες υπηρεσίες με βάση τα διαδικτυακά δεδομένα και τις δραστηριότητές τους.
- Hacking: Οι hackers ενδέχεται να υποκλέψουν προσωπικά δεδομένα από τις διαδικτυακές δραστηριότητες των χρηστών, όπως αυτές στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Όμως και οι παρακάτω πτυχές εντάσσονται στο πλαίσιο της επίγνωσης των ψηφιακών χρηματοοικονομικών κινδύνων. Λόγω της εύκολης πρόσβασης σε πίστωση που επιτρέπουν η χρηματοοικονομική τεχνολογία και κάποιες συγκεκριμένες ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι καταναλωτές των υπηρεσιών αυτών θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν πιθανά προβλήματα υπερδανεισμού και υπερχρέωσης, από την ενδεχόμενη υπό χαλαρά κριτήρια ταυτόχρονη εγγραφή τους σε πολλαπλές υπηρεσίες παροχής πίστωσης ή/και από την εγγραφή τους σε υπηρεσίες με υπερβολικά υψηλά επιτόκια δανεισμού. Αυτός ο κίνδυνος μπορεί να προκαλέσει απροσδόκτες και ιδιαίτερα σοβαρές ζημίες, ειδικά όταν οι πάροχοι ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών δεν ελέγχονται ή ελέγχονται μόνο ασθενώς. Σε αυτό το πλαίσιο, ο υπερδανεισμός και η υπερχρέωση μπορούν να βλάψουν την πιστοληπτική ικανότητα των χρηστών. Παράλληλα, η άνιση ή υπό άνισους όρους πρόσβαση στις ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες θα μπορούσε να διευρύνει τα ποικίλα χάσματα μεταξύ των οικονομικά ισχυρότερων και των οικονομικά ασθενέστερων πολιτών.

Επιπροσθέτως, οι χρήστες των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θα πρέπει να κατανοούν πλήρως τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις συμβάσεις που υπογράφουν ψηφιακά με τους παρόχους αυτών, και να γνωρίζουν τις γενικότερες επιπτώσεις των ψηφιακών συμβάσεων. Θα πρέπει επίσης να κατανοήσουν ότι οι πάροχοι ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ενδέχεται να χρησιμοποιούν τα προσωπικά τους στοιχεία για άλλους σκοπούς, όπως για σκοπούς προβολής και διαφήμισης αλλά και για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής τους ικανότητας.

Η τρίτη διάσταση του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού είναι η γνώση για την αποτελεσματική διαχείριση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών κινδύνων, η οποία σχετίζεται με την κατανόηση, από την πλευρά των χρηστών, των τρόπων προστασίας τους από τους κινδύνους που προκύπτουν από την χρήση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Θα πρέπει να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν σωστά τα διάφορα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και τις εφαρμογές για έξυπνα κινητά τηλέφωνα, με σκοπό να αποφεύγουν τα ανεπιθύμητα ηλεκτρονικά μηνύματα, το κακόβουλο λογισμικό, το ηλεκτρονικό «ψάρεμα» (phishing) και πληθώρα άλλων σχετικών κινδύνων. Θα πρέπει επίσης να γνωρί-

ζουν πώς να προστατεύουν τον προσωπικό τους κωδικό αριθμό αναγνώρισης (PIN) καθώς και άλλα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και πληροφορίες, όταν χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω ψηφιακών διαύλων.

Η τέταρτη διάσταση είναι η γνώση των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των δυνατοτήτων άσκησης ενδίκων μέσων, σε περιπτώσεις όπου οι χρήστες ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών πέφτουν θύματα των προαναφερθέντων κινδύνων. Οι χρήστες των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θα πρέπει να κατανοούν τα δικαιώματά τους και να γνωρίζουν πού μπορούν να απευθυνθούν και πώς να αποζημιωθούν εάν πέσουν θύματα απάτης ή υποστούν κάποιου είδους ζημία. Θα πρέπει επίσης να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους σχετικά με την παροχή και χρήση των προσωπικών τους δεδομένων, καθώς και το πώς μπορούν να αποζημιωθούν έναντι της μη εξουσιοδοτημένης χρήσης τους.

Μια σύντομη επισκόπηση του σχετικού νομικού, ρυθμιστικού και πολιτικού περιβάλλοντος

Η δημιουργία κανονιστικών πλαισίων και παρεμβάσεων στο πεδίο του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού δε βρίσκεται ακόμα στο επίκεντρο των δράσεων των ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών. Ωστόσο, καθώς η αναπτυσσόμενη αγορά των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών συνεχίζει να συνεπάγεται αυξανόμενους κινδύνους για την προστασία των καταναλωτών, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι ρυθμιστικές αρχές σε όλο τον κόσμο προσπαθούν να τους αντιμετωπίσουν στο πλαίσιο των σχετικών ρυθμιστικών και πολιτικών παρεμβάσεων.

Όπως είναι λοιπόν φυσικό, στην τρέχουσα κατάσταση, το νομικό και ρυθμιστικό περιβάλλον δεν έχει ακόμα αντιμετωπίσει επαρκώς αυτές τις προκλήσεις και τους κινδύνους. Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην ανεπαρκή νομοθεσία περί προστασίας των καταναλωτών σχετικά με τις ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, στα ανεπαρκή συστήματα άσκησης ενδίκων μέσων, σε ρυθμιστικά πλαίσια που δεν είναι προσαρμοσμένα στις ψηφιακές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, στην ανεπαρκή εποπτική ικανότητα και στις ρυθμιστικές επικαλύψεις.

Όπως έχει δείξει η εμπειρία του διεθνούς δικτύου του οργανισμού Alliance for Financial Inclusion (AFI, 2022)², μια εθνική στρατηγική με σαφείς στόχους μπορεί να υποστηρίξει τον συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και να παρέχει ένα οργανωτικό πλαίσιο για την εφαρμογή πολιτικών και κανονισμών χρηματοπιστωτικής ένταξης ή χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Η ανάπτυξη μίας Εθνικής Στρατηγικής για τον Χρηματοοικονο-

μικό Αλφαριθμητισμό ή η συμπερίληψη της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης ως συνιστώσας της Εθνικής Στρατηγικής για τη Χρηματοπιστωτική Ένταξη, αποτελούν πλέον κοινή πρακτική πολιτικής. Μάλιστα το 86% των χωρών που συμμετείχαν στη σχετική έρευνα του οργανισμού AFI για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό (AFI, 2021a)³, είτε διαθέτουν ήδη μία εγκεκριμένη εθνική στρατηγική για τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό ή για την χρηματοπιστωτική ένταξη, είτε βρίσκονται σε διαδικασία ανάπτυξης της πρώτης τους σχετικής στρατηγικής. Ένας σημαντικός αριθμός χωρών βρίσκεται ήδη στη διαδικασία αναθεώρησης της αρχικής τους στρατηγικής ή/και εφαρμογής μιας δεύτερης εθνικής στρατηγικής, με βάση την εμπειρία τους και την αξιολόγηση του αποτελέσματος της πρώτης εθνικής στρατηγικής, σημείο το οποίο παρέχει την κατάλληλη ευκαιρία για την ενσωμάτωση του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Ωστόσο, ελάχιστες χώρες έχουν συμπεριλάβει μέχρι στιγμής κάποια ειδική πρόβλεψη για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό στην εθνική τους στρατηγική (AFI, 2021b)⁴.

Η ενσωμάτωση του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού στις αναφερόμενες εθνικές στρατηγικές παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο για την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, την κατανομή πόρων και τον αποτελεσματικό συντονισμό των ενδιαφερομένων μερών. Αυτό μπορεί να αντιμετωπίσει τις κοινές προκλήσεις των ρυθμιστικών αρχών που επιβεβαιώνονται από την αναφερόμενη έρευνα του οργανισμού AFI, όπου το 67% των ερωτηθέντων ανέφερε περιορισμένους πόρους για τη δημόσια διάχυση του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού, ενώ το 17% θεωρούσε την ανεπαρκή ιεράρχηση των πρωτοβουλιών από την Κεντρική Τράπεζα και τους σχετικούς κυβερνητικούς φορείς ως τις κύριες ρυθμιστικές και πολιτικές προκλήσεις για την εφαρμογή ενός πλάνου για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό.

Επιπλέον, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση επιτυχημένων παρεμβάσεων ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού απαιτεί τη συμμετοχή πληθώρας παραγόντων και φορέων, από το χρηματοπιστωτικό σύστημα και όχι μόνο. Στο 70% των χωρών που συμμετείχαν στην έρευνα του οργανισμού AFI, η εγχώρια Κεντρική Τράπεζα αναφέρεται ότι είναι το κορυφαίο ίδρυμα που είναι υπεύθυνο για τον συντονισμό της συνολικής ατζέντας χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης στη χώρα, ακολουθούμενη από το Υπουργείο Παιδείας και το Υπουργείο Οικονομικών. Εκτός από τις Κεντρικές Τράπεζες και τις άλλες ρυθμιστικές αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα, αναφέρθηκε ότι και τα ενδιαφερόμενα μέρη που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα εφαρμόζουν πρωτοβουλίες ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού σε διαφορετικές

² AFI (2022), "National Financial Inclusion Strategies: Current State of Practice", Alliance for Financial Inclusion.

³ AFI (2021a), "Digital Financial Literacy", Guideline Note No. 45, Alliance for Financial Inclusion.

⁴ AFI (2021b), "Digital Financial Literacy Toolkit", Alliance for Financial Inclusion.

δικαιοδοσίες. Συμπερασματικά λοιπόν, ο αποτελεσματικός συντονισμός είναι το κλειδί για την εφαρμογή της στρατηγικής και των κατάλληλων παρεμβάσεων ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.

Συμπεράσματα

Η χρηματοοικονομική τεχνολογία, δηλαδή η χρήση λογισμικού, εφαρμογών και ψηφιακών πλατφορμών για την παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε καταναλωτές και επιχειρήσεις μέσω ψηφιακών συσκευών, όπως τα smartphones, τα tablets και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, έχει αναγνωριστεί σε παγκόσμιο επίπεδο ως ένα πολλά υποσχόμενο εργαλείο για την προώθηση της χρηματοπιστωτικής ένταξης, δηλαδή της πρόσβασης αποκλεισμένων ή υπο-εξυπηρετούμενων νοικοκυριών και επιχειρήσεων σε χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Ωστόσο, η βελτιωμένη πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες μέσω της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας απαιτεί υψηλότερα επίπεδα ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού για την αποτελεσματική χρήση των προσφερόμενων νέων ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και την αποφυγή των διαφόρων σχετικών κινδύνων. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι βέβαιο ότι ο ψηφιακός χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός θα αποτελέσει μία ολοένα και πιο σημαντική πτυχή της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης στην ψηφιακή εποχή, σε μια εποχή ραγδαίων αλλαγών στον τρόπο που αποταμιεύουμε, δαπανούμε, επενδύουμε, μαθαίνουμε αλλά και εργαζόμαστε.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να εξετάσουμε ένα πολύ σημαντικό παράδειγμα για τις επιπτώσεις στην γενικότερη διαχείριση του πλούτου και στην εξασφάλιση του συνταξιοδοτικού εισοδήματος των πολιτών, συνεπεία των σχετικών αλλαγών στα μοντέλα εργασίας στην σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Οι αλλαγές στα εργασιακά μοντέλα σε παγκόσμιο επίπεδο, χαρακτηριστικό παράδειγμα των οποίων αποτελεί η ανάπτυξη της «οικονομίας των επιμέρους παραδοτέων» (gig economy), σημαίνει ότι τα άτομα θα γίνονται ολοένα και πιο υπεύθυνα για την διαχείριση του προσωπικού τους χρηματοοικονομικού προγραμματισμού με ορίζοντα το μέλλον, συμπεριλαμβανομένης της συνταξιοδότησής τους. Μάλιστα τα άτομα θα κληθούν να διαχειρίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό και πιο ενεργητικά τις προσωπικές τους αποταμιεύσεις καθώς και τα συνταξιοδοτικά τους προγράμματα, λόγω της τάσης μετάβασης από συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων παροχών σε συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων εισφορών, και από το αναδιανεμητικό στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα, με τους πολίτες να λαμβάνουν τον έλεγχο και να επιλέγουν την επενδυτική στρατηγική με την οποία θα επενδύονται τα κεφάλαιά τους, με βάση την ανοχή τους στον κίνδυνο. Και, φυσικά, οι περισσότερες

σχετικές κινήσεις θα γίνονται ηλεκτρονικά, μέσω των αντίστοιχων ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, με τις συμβάσεις για την εγγραφή σε αυτές να υπογράφονται επίσης ηλεκτρονικά.

Αυτές οι εξελίξεις υποδεικνύουν την ανάγκη ανάπτυξης προγραμμάτων ψηφιακής χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης για την βελτίωση των επιπέδων του ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού, με έμφαση στις δεξιότητες που ενδέχεται να είναι κρίσιμες για όσους συμμετέχουν στην ψηφιακή οικονομία.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι κυβερνήσεις των χωρών, οι διάφοροι εθνικοί, υπερεθνικοί και περιφερειακοί οργανισμοί, καθώς και οι σχετικοί φορείς χάραξης πολιτικής, θα πρέπει να συνεργαστούν για να αναπτύξουν συνεπείς ορισμούς για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό, να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν τα κατάλληλα εργαλεία για την αξιολόγησή του και να αναπτύξουν στρατηγικές και προγράμματα για την προώθηση της ψηφιακής χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης, όπως επίσης και ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα που θα στοχεύουν σε ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων, των λιγότερο μορφωμένων, των ιδιοκτητών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, των επιχειρηματιών που ξεκινούν νεοφυείς επιχειρήσεις, των γυναικών και άλλων ομάδων ενδιαφέροντος.

Ο ψηφιακός χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός, σε συνδυασμό με τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό, αποτελεί ένα εξαιρετικά κρίσιμο πεδίο απόκτησης γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τους πολίτες όλων των ηλικιών και όλων των κοινωνικών υποβάθρων, τόσο για το παρόν αλλά ιδιαίτερα με ορίζοντα το μέλλον. Η συζήτηση λοιπόν για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό, η κατανόηση της αναγκαιότητας κάλυψης όλων των διαστάσεων του, καθώς επίσης και η ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών, τόσο σε επίπεδο χάραξης πολιτικής όσο και σε επίπεδο εφαρμογής προς τους πολίτες, θα πρέπει να ξεκινήσει άμεσα και στην Ελλάδα.

“

Οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις πρέπει να μάθουν γρήγορα και να προσαρμοστούν στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα και την ποικιλία των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.